

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

СДРУЖЕНИЕ „ТАЦИТУС“

Проект: Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания

----- www.eufunds.bg -----

АДМИНИСТРАТИВЕН ДОГОВОР № BG05SFOP001-2.025-0214-C01

Проект „Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

ПОЛИ- ВАГАЛНА ТЕОРИЯ

---

*БЕЗОПАСНОСТ,
СИГУРНОСТ И
СОЦИАЛНО
АДАПТИВЕН ОТГОВОР*

ВАГУС НЕРВ (CN10)

Физическо и емоционално благополучие

Участва в автономната нервна система (АНС)

Симпатикова нервна система (СНС) – борба, бягство, „замръзване“

Парасимпатикова нервна система (ПНС) – почивка и храносмилане

Вагус нерва има 2 разклонения:

Дорзално

Вентрално

ДОРЗАЛНО И ВЕНТРАЛНО РАЗКЛОНЕНИЕ

- Възникват на различни места в мозъка и мозъчния ствол
  - Различни пътеки в тялото
  - Имат много различни функции
- Няма пряка анатомична или функционална връзка
  - Две отделни и отчетливи образувания

ПОЛИВАГАЛНА ТЕОРИЯ - ДЕБ ДАНА

- Определя начините, по които АНС реагира на преживяванията и регулира реакциите
- Описва начините, по които АНС възприема информация и инициира защитни реакции
- Очертава йерархия от 3 биологични пътеки
- Мозъкът приема автономна информация, създава история, за да осмисли тялото.
- Ако искате да промените историята, започнете от състоянието.

ТРИ ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРИНЦИПА

Ко-регулация

- Биологична, сензорна, емоционална

Невроцепция

- Регистриране без осъзнаване

Йерархия

- Вентрална вагална
- Симпатикова
- Дорзална вагална

КО-РЕГУЛАЦИЯ

Усеща се в
безопасност, за
да може да се
свърже

Сигнали за
безопасност и
опасност

Приветства нови
възможности или

Увеличава
реактивността и
засилва
установените
модели за
оцеляване

Подтик за
оцеляване срещу
копнеж за
свързване

Понякога
активно работят
заедно, а друг път
се
противопоставят

АНС се формира и
регулира
посредством
взаимоотношения
с околните

НЕВРОЦЕПЦИЯ – “В ТОЗИ МОМЕНТ СЪМ В БЕЗОПАСНОСТ ИЛИ В ОПАСНОСТ?”

Ниво нервна система

Не се нуждае от мислещите части на мозъка

Реагира на сигнали за безопасност, опасност вътре в тялото, околната среда и сред хората

АНС преминава в състояние, което генерира енергия за ефективно управление

Несъответствие:

- Неспособност да се успокоят защитните системи в безопасна среда – обичайна свръхбдителност, тревожно състояние
- Неспособност да се активират защитни механизми в рискова среда – неадекватна реакция:
  - Притъпеност и неосъзнатост
- Неосъзнаване на предприет риск

ПАРА- СИМПАТИКОВА НЕРВНА СИСТЕМА

- Влияния:
  - Фаринкс и ларинкс
  - Сърдечносъдов клон
  - Белодробна система
  - Далак
  - Стомах
  - Слънчев сплит
  - Черен дроб
  - Бъбреци
  - Тънки черва
  - Дебело черво

СИМПАТИКОВА НЕРВНА СИСТЕМА

Гръбначно-мозъчна нервна система - свързана със средната част на гръбначния мозък (гръдна и лумбална област)

Активира ХХН оста: (при необходимост помпи кортизол и адреналин)

- Хипоталамус
- Хипофиза
- Надбъбречна кора

Влияния:

- Цикъл на дишане
- Сърдечен ритъм
- Кръвообращение
- Кръвно налягане
- Телесна температура
- Подготвя за действие
- Мобилизира борба/бягство

ВЕНТРАЛНА ВАГАЛНА ПАРАСИМПАТИКОВА СИСТЕМА

СИМПАТИКОВА СИСТЕМА

- Система за мобилизация
- Адаптивен отговор чрез действие
  - Агресия или активно бягство
- Чувства се извън синхрон с останалите
- Воден от задоволяване на нуждите
  - Разтревожен, неспокоен, свръхбдителен
  - Неправилно разчита сигнали
- Ослушва се за звуци за опасност
- Жертва социалната ангажираност срещу оцеляване

ДОРЗАЛНА ВАГАЛНА ПАРАСИМПАТИКОВА СИСТЕМА

Система за
демобилизация

Адаптивна
защита чрез
изчезване

Съхраняване на
енергия и
ресурси

Затваряне –
сриване –
оттегляне

Става объркан,
вцепенява се

Действа
автоматично -
без осъзнаване

Прекъсва връзка
с останалите, със
себе си, с духа
си

Чувства се
изгубен,
изоставен,
невидим

Изчезва в
състояние на “не
знаещ”

Несъществуващ

СИСТЕМА ЗА СОЦИАЛНА АНГАЖИРАНОСТ

Връзка лице-сърце

Изражение на лицето (емоция)

Клепачи (социален поглед)

Средно ухо (човешки глас)

Дъвчене (поглъщане, смучене)

Ларинкс, фаринкс (вокализиране, преглъщане, дишане)

Извърщане и накланяне на глава (социален жест, ориентация)

Знаци за приемане или знаци за опасност

ВСИЧКИ СИСТЕМИ НА ЛИНИЯ

Вентрална вагална ПНС

Светът е безопасен и стабилен
Изследвай, създавай, свързвай се

СНС

Регулира кръвообращението и сърдечния ритъм
Дава енергия за изпълнение на задачите през деня
Мобилизира в играта, влагане на чувства

Дорзална вагална ПНС

Храносмилане
Почивка
Възстановяване

КОГАТО СНС ПОЕМЕ НАДМОЩИЕ

Вентрална вагална ПНС

Исклучена

СНС

Усещане за
безпокойство

Намалена
когнитивност

Дистанцира се

Мобилизира се за
борба/бягство

Вцепенява се

Чувства ефекта на
кортизол и
адреналин

Дорзална вагална ПНС

Разстроено храносмилане

Вентрална
вагална ПНС

Изключена
система

СНС

Изключена
система

Дорзална вагална
ПНС

Извън зоната
Затворен
Откъснат
Изчезва
Вцепенява се, срива се
Има проблеми с
храносмилането

ДОРЗАЛНО ВАГАЛНАТА СИСТЕМА ВЗЕМА КОНТРОЛ

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ТРАВМА

Често липсва ко-регулация, непредсказуем и несигурен

Неадекватна саморегулация

Нарушени връзки във веригите на АНС

Адаптивните отговори за оцеляване вземат превес над социалната ангажираност

Защита срещу свързване

Stephen Porges: “Травмата е хроничен разрыв на връзката”

Maude Le Roux Academy

Maude Le Roux, OTR/L, SIPT, CTC, ADHD-RSP

Website

<https://maudeleroux.com/>

Facebook

<https://www.facebook.com/ATAMaudeLerouxOT/>

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/maude-le-roux-4b35231a/>

Blog

<https://atotalapproach.com/blogs/>

Email

maude@maudeleroux.com

Newsletters

<http://eepurl.com/gSl6jH>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

----- www.eufunds.bg -----

АДМИНИСТРАТИВЕН ДОГОВОР № BG05SFOP001-2.025-0214-C01

Проект „Открито и отговорно гражданско участие в процесите по изпълнение на политиките и законодателството, насочени към децата с увреждания”, финансиран от Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.